

**Проблеми та
перспективи розвитку
науки, освіти та технологій
в Україні та світі**

*Збірник матеріалів
Всеукраїнської студентської
науково-практичної конференції*

ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«БЕРЕЖАНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ»



МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції

**«ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
НАУКИ, ОСВІТИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
В УКРАЇНІ ТА СВІТІ»**

ПРИУРОЧЕНОЇ ДО 124-РІЧЧЯ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Бережани – 2022

ВОРОНА Софія,

здобувачка освіти, група ОФП-31М
ВСП «Бережанський фаховий коледж
НУБіП України»

Науковий керівник: РУДНИК Валентина

методистка, викладачка спеціальних
економічних дисциплін
ВСП «Бережанський фаховий коледж
НУБіП України»

ФОРМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД

У статті представлені результати дослідження термінології та існуючих класифікацій форм бухгалтерського обліку в Україні. Автор аналізує переваги і недоліки різних способів групування та аналізує їх історичні передумови. Систематизуючи сучасні умови ведення облікової діяльності, автор робить висновок про те, що форми бухгалтерського обліку, які нині застосовуються підприємствами не вписуються у класичні методи класифікації.

Ключові слова: термінологія бухгалтерського обліку, документація, опрацювання облікової інформації, реєстри обліку, форми бухгалтерського обліку.

Постановка проблеми. Теоретичні питання організації бухгалтерського обліку - особливо в тій її частині, яка використовується в освітньому процесі - відіграють важливу роль у його подальшому практичному розвитку. Слід відзначити, що у реальній фінансово-господарській діяльності такі аспекти бухгалтерського обліку, як документування, оформлення бухгалтерських реєстрів, технологія обробки інформації та застосування форм бухгалтерського обліку на підприємстві зазнали в останні роки серйозних змін. При цьому теоретичне осмислення трансформацій недостатньо досліджено не тільки у навчальній літературі, а й у сфері наукових публікацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання удосконалення форм ведення бухгалтерського обліку завжди було актуальним і не залишається поза увагою багатьох науковців і сьогодні. Дослідженням форм бухгалтерського обліку займалися Ф.Ф.Бутинець, О. В. Олійник, М. М. Шигун, С. М. Шулепова. Дослідження проблемних питань складання облікових регістрів викладено у працях видатних науковців, а саме таких як Ж. П.Саварі, І. С. Резниченко, П. С. Безруких, О. С. Наринського, І. І. Каракоза, Ю. І. Осадчого, М. С. Пушкар, В. В. Сопко та ін. Проблеми комп'ютеризації обліку в цілому розглядали у своїх працях Т.В. Давидюк, В. В. Євдокимов, В. Д. Забчук, С. В. Івахненко, В. Б. Івашкевич та інші.

Мета статті. Основною метою статті є з'ясування сутності форм бухгалтерського обліку та аналіз їх еволюції, визначення сучасних вимог до форм ведення обліку.

Виклад основного матеріалу. Перед початком діяльності новоствореного підприємства особа, яка відповідальна за ведення бухгалтерського обліку, має сформулювати та затвердити у керівництва організації облікову політику, у якій вказується і форма ведення обліку. Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16 липня 1999 року, облікова політика це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання [фінансової звітності](#) [1].

Згідно статті 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» підприємство самостійно обирає форму бухгалтерського обліку як певну систему регістрів обліку, порядку і способу реєстрації та узагальнення інформації в них з додержанням єдиних засад, встановлених законом, та з урахуванням особливостей своєї діяльності і технології обробки облікових даних [4]. Під формою бухгалтерського обліку розуміють певне поєднання різних видів облікових регістрів, а також послідовність і способи облікових записів. Відмінними ознаками форм бухгалтерського обліку є певна система облікових регістрів, їх призначення, будова і зовнішній вигляд,

взаємозв'язок між синтетичним і аналітичним обліком, а також способи і технічні засоби реєстрації господарських операцій [4, с. 118].

Аналіз підходів різних авторів дозволяє припустити, що при визначенні сутності форми бухгалтерського обліку використовують різні терміни: «форма обліку», «форма бухгалтерського обліку», «форма ведення бухгалтерського обліку» і «форма організації бухгалтерського обліку».

Так, Ф.Ф.Бутинець та В. В. Сопко вважають формою бухгалтерського обліку «схему побудови та взаємозв'язку бухгалтерських регістрів, способи реєстрації та групування облікових даних, а також внесення облікових записів у бухгалтерські регістри» [9, 10]. Подібне визначення ми бачимо у М. М. Шигун: «певне поєднання хронологічного та систематичного зв'язку між обліковими регістрами, спосіб та техніка облікових записів – все це визначає форму бухгалтерського обліку» [11]. Деякі автори пов'язують форму бухгалтерського обліку тільки із системою регістрів: «сукупність облікових регістрів, які мають особливості будови та взаємозв'язку, порядку та способів записів у них, носить назву форми бухгалтерської обліку» [4].

Найбільш докладним дослідженням поняття «форми бухгалтерського обліку» є аналіз В. Г. Швець. Його підхід до визначення даного поняття вирізняється діалектичністю, критичністю та системністю. Він справедливо зазначає, що «форми бухгалтерського обліку не можуть залишатися незмінними у процесі розвитку продуктивних сил та виробничих відносин, а також розвитку системи та структури управління виробництвом» [11, с. 31].

Опрацювавши безліч підходів до тлумачення поняття «форма бухгалтерського обліку» (особливо в умовах комп'ютерної обробки даних), В. Г. Швець дає наступне визначення: «форма бухгалтерського обліку - це спосіб організації, вираження (відображення) накопичення і зберігання інформації про факти господарського життя для управління, що визначається сукупністю взаємопов'язаних структурних елементів (регістрів, рахунків), процедурами та правилами обробки первинних даних, їх реєстрації та перетворення на бухгалтерську звітність» [11, с. 34]. Це визначення є досить комплексним, хоча і має деякі лінгвістичні невідповідності та зайву перевантаженість термінами.

Як правило, більшість сучасних авторів класифікують форми бухгалтерського обліку на наступні:

- меморіально-ордерна;
- журнально-ордерна;
- автоматизована.

Іноді виділяються і доповнюючі різновиди форм бухгалтерського обліку:

- журнал-головна;
- спрощена.

Вважаємо за доречно зауважити, що такий «традиційній» розподіл форм бухгалтерського обліку є достатньо спірним, перш за все з класифікаційної точки зору. Якщо форми бухгалтерського обліку визначаються як поєднання бухгалтерських реєстрів, то принципово різними були б тільки дві групи:

- меморіально-ордерна;
- журнально-ордерна.

Різновиди «журнал-головна» і «спрощена», як ми вважаємо, слід віднести до класифікаційної групи «журнал-ордерна», оскільки вони представляють її найбільш лаконічні різновиди.

Поняття «автоматизована» форма бухгалтерського обліку не має у своїй основі принципово нового набору облікових реєстрів. Базою диференціації в даному випадку є спосіб реєстрації та обробки бухгалтерської інформації. Таким чином, якщо прийняти за класифікаційну ознаку метод введення та обробки облікових даних, то слід було б виділити в окремій класифікації дві форми:

- автоматизовану;
- ручну.

Так звана «автоматизована» форма в даний час беззастережно домінує над "ручною". Як слушно зауважують дослідники [8]: «у сучасних умовах глобальної автоматизації, в тому числі і облікового процесу, автоматизованої, тобто комп'ютеризованою, може бути будь-яка із зазначених форм бухгалтерського обліку».

Слід зазначити, що розподіл організації бухгалтерського обліку на форми має давнє коріння. Меморіально-ордерна система в нашій країні закріпилася ще

на початку ХХ століття, ставши основною формою обліку. У 60-ті роки минулого століття була введена журнально- ордерна форма як більш прогресивна. Саме з журнально-ордерної системи і відбулася та форма, яку досі більшість дослідників називають «автоматизованою». Зберігши всі переваги застосування журналів-ордерів та відомостей, вона цілком допускає також можливість використання, наприклад, меморіальних ордерів та їх різновидів (що досі актуально, наприклад, для бюджетних і кредитних організацій, через специфіку їх діяльності). При цьому закріплення у сучасній бухгалтерській літературі (і особливо – у навчальній) традиційного поділу форм бухгалтерського обліку здається нам мало виправданим і, у певному сенсі, відставанням від сучасної бухгалтерської практики.

Сучасні умови ведення облікової діяльності роблять очевидним процес переходу до електронного документообігу та використання сучасних засобів комунікації. Це впливає як на організацію обліку, так і на надання інформації користувачам (не будемо забувати, що бухгалтерський облік – лише постачальник систематизованої інформації для прийняття управлінських рішень). Дані бухгалтерського обліку важливі для різних груп користувачів, які зазвичай діляться на зовнішніх та внутрішніх.

На практиці серед внутрішніх користувачів найбільш значущими є власники підприємства, а серед зовнішніх – державні та муніципальні контролюючі органи, а також кредитори та інвестори. Обмін інформацією як із зовнішніми, так і з внутрішніми користувачами все більше відбувається в онлайн-комунікації, з використанням електронного зв'язку і характеризується моментальним обміном даними [6]. Цьому сприяє високий ступінь прозорості інформації, що проходить шляхом електронного документообігу, її підтверджена юридична значимість та можливість швидкого реагування сторонами на дії одне одного. При цьому практично неможливо задовольнити інтереси всіх користувачів, застосовуючи визначені методологією жорсткі рамки оформлення бухгалтерських реєстрів та звітної документації. Причиною цього частково також є і нормотворча діяльність державних органів, фактично щомісячно вносяться зміни до обов'язкових форм звітності, каналів руху коштів

та протоколів електронного обміну. Крім того, на облікову діяльність великої кількості підприємств впливає необхідність вести облік та публікувати звітність згідно з нормами МСФЗ, внаслідок чого періодично доводиться проводити трансформацію як первинних, так і звітних даних. Слід пам'ятати, що крім фінансової бухгалтерський облік надає користувачам також і управлінську звітність, вимоги до якої можуть регулярно змінюватися керівництвом підприємства та власниками. Отже, система, яка обробляє бухгалтерську інформацію, яка групує та аналізує дані первинної документації, сьогодні має бути гнучкою і легко адаптуватись до умов зовнішнього та внутрішнього середовища.

Характерним є те, що чинне законодавство надає можливість для формування таких систем. У законі «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», інших нормативних актах відсутні норми, що жорстко закріплюють для підприємства технологію обробки облікової інформації та систему реєстрів бухгалтерського обліку. Чинне законодавство визначає, що форми – як первинних документів, так і реєстрів обліку – визначаються керівництвом економічного суб'єкта за подання посадової особи, на яку покладено ведення бухгалтерського обліку. Таким чином, реєстр бухгалтерського обліку може бути довільним, якщо він містить обов'язкові реквізити.

Виходячи із системи нормативних документів, що регулюють бухгалтерський облік (національні стандарти, галузеві стандарти, рекомендації з бухгалтерського обліку, стандарти економічного суб'єкта), питання вибору форм документів, як і застосування форм бухгалтерського обліку в цілому відноситься до рівня рекомендацій. При цьому законодавство однозначно визначає, що рекомендації в області бухгалтерського обліку застосовуються суб'єктами економіки тільки на добровільній основі.

Таким чином, у питаннях організації бухгалтерського обліку сучасна ситуація передбачає наступні умови:

- ✓ для ведення бухгалтерського обліку використовуються в переважній

більшості комп'ютерні системи з усіма атрибутами інформаційних технологій (бази даних, адаптація налаштувань, створення усіх первинних документів відразу в бухгалтерській програмі);

- ✓ кількість таких систем достатньо велика (мова йде як про операційні системи, так і про спеціалізовані бухгалтерські програми);

- ✓ дотримання норм МСФЗ обумовлює необхідність трансформації первинних та звітних даних у реєстри різних форм;

- ✓ забезпечення інформаційних запитів як зовнішніх, так і внутрішніх користувачів вимагає постійної адаптації як реєстрів, так і варіантів ведення звітної інформації;

- ✓ використання сучасних засобів комунікації викликає необхідність сумісності різних програм і протоколів та можливості їх швидкої адаптації;

- ✓ облікова практика робить непотрібним заповнення та надання в паперовому вигляді (або, як було прийнято говорити раніше, «у вигляді машинограм») дуже важливих у класичному розумінні реєстрів, у тому числі і Головної книги.

Висновки. Враховуючи усі вище перераховані та багато інших умов, можна дійти висновку, що в нинішніх умовах кожне підприємство організує власну, індивідуальну форму бухгалтерського обліку. Ця форма, очевидно, є прогресивним розвитком тієї форми, яку на початку 2000-х фахівці називали «авторизованою», і яка перейняла найбільш зручні методи групування та узагальнення інформації у всіх інших застарілих (думаємо, їх вже можна визнати такими) форм - і журнально-ордерної, та меморіально-ордерної.

Сучасні практичні форми бухгалтерського обліку слабо піддаються класифікації через набір індивідуальних параметрів кожної з них. Тому, слід визначити, чи взагалі доречно використовувати поняття «форми бухгалтерського обліку» до тих комплексів інструментів обробки та представлення бухгалтерської інформації, які функціонують сьогодні на більшості підприємств. Безумовно, базовий набір принципів бухгалтерського обліку та його термінологія застосовується в них на єдиній основі: будь-який бухгалтер зрозуміє, що таке «нарахування», «касовий метод», «оборотна

відомість», «журнал-ордер», «картка контрагента», «товарний звіт». Питання дефініції форм бухгалтерського обліку здається таким, що вимагає переосмислення. Чи потрібен термін «форма бухгалтерського обліку» для когось, крім фахівців з історії обліку? Відповідь на це питання, на нашу думку, практика дасть раніше, ніж теорія.

Список використаних джерел

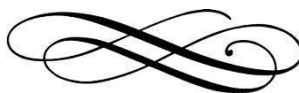
1. Белова І. М., Спільник І. В. Бухгалтерський облік в Україні у ХІХ-ХХ столітті. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. Випуск 14, 2017. С. 22-27.
2. Бойчук А. А., Лисяк М. С. Сучасні форми бухгалтерського обліку та їх розвиток в Україні. *Наука і економіка*. 2011. № 1. С. 65-67.
3. Даньків Й.Я., Остап'юк М. Я. Історичний розвиток основних форм бухгалтерського обліку. *Ekonomiczne Relacje w Unii Europejskiej. Wybrane Zagadnienia*. Zielona Gora, 2009. P. 319-327.
4. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16 липня 1999 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.
5. Лайчук С.М. Прогресивна форма ведення бухгалтерського обліку. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2014. Вип. 2 (29). С. 80-90.
6. Ляхович Г. І. Форми ведення та організації бухгалтерського обліку в умовах використання інформаційно-комп'ютерних технологій: точки взаємодії. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. Випуск 4. С. 34-37.
7. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку, затверджено наказом Міністерства фінансів України № 356 від 29 грудня 2000 р. URL: <http://www.rada.gov.ua>.

8. Павлюковець М. П. Концепція побудови сучасної системи обліку на сільськогосподарському підприємстві в умовах Інтернет-технологій. *Облік і фінанси*. 2014. № 2. С. 66–70.

9. Сопко В. В., Сопко О. В. Бухгалтерський облік: Основи теорії та концептуальні засади побудови: навч.-метод. посібник. К.: Товариство «Знання» України, 2012. 231 с.

10. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. 4-те вид., переробл. і доповн. К. : Знання, 2015. 572 с.

11. Шигун М. М. Фактори впливу на процеси організації бухгалтерського обліку. *Вісник ЖДТУ*. 2010. № 2(52). С. 216-218.



СКОПЦЬКА Марія,

здобувачка освіти, група ОФП-31М
ВСП «Бережанський фаховий коледж
НУБіП України»

Науковий керівник: РУДНИК Валентина

методистка, викладачка спеціальних
економічних дисциплін
ВСП «Бережанський фаховий коледж
НУБіП України»

ОПТИМІЗАЦІЯ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ І ЇЇ ВПЛИВ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК

У статті розкрито сутність бюджетної політики як складової суспільно-економічних відносин, що включає сукупність відповідних форм взаємозалежностей та взаємовпливів економічних, політичних, інституційних компонентів бюджетного простору. Надано інформацію прогностичних показників на 2021 – 2022 р.

Ключові слова: бюджет, бюджетна політика, бюджетне регулювання, бюджетний механізм.

Актуальність теми. В Україні бюджетна політика економічного зростання є основою розвитку держави, підвищення добробуту населення, утвердження нових соціальних стандартів. Бюджетна політика завжди була найважливішим елементом впливу на розвиток економіки та соціальної сфери. З її допомогою держава розподіляє та перерозподіляє валовий внутрішній продукт, здійснює вплив на формування структури виробництв, результати господарювання, проведення соціальних реформ. Тому формування бюджетної політики держави є першим та найважливішим етапом матеріалізації об'єктивних бюджетних відносин у суспільстві. Саме від якості, чіткості та реальності такої політики залежать кінцеві практичні результати впливу бюджетних відносин на соціально-економічні процеси, що відбуваються у державі. У зв'язку з цим проблема формування бюджетної політики, її стратегії, тактики та ефективності є актуальною.

Соціально-економічний розвиток держави є результатом використання не лише її ресурсних можливостей, а й тих інструментів механізму державного регулювання, що забезпечують формування та реалізацію політики розвитку, найважливішою ланкою якої є бюджетна політика. Бюджетна політика вирішує основні проблеми, серед яких формування бюджету розвитку на державному та місцевому рівнях, впровадження програмно-цільового методу планування, програмне забезпечення, впровадження дієвих форм фінансового контролю, удосконалення систем бюджетного регулювання для покращення добробуту населення та розвитку інноваційної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти бюджетної політики досліджено у наукових працях таких вітчизняних та зарубіжних дослідників як Дж. Бьюкенен, А. Вагнер, Р. Дорнбуш, Дж. М. Кейнс, О. Барановський, С. Буковинський, О. Василик, В. Глущенко, О. Даниленко, І. Запатріна, М. Карлін, І. Лук'яненко, І. Луніна, І. Лютий, Д. Полозенко, В. Федосов, І. Чугунов, О. Чухно, С. Юрій, С. Булгаков, В. Дем'янишин, Т. Куценко, Л. Лисяк та ін.

Мета статті. Метою статті є розкриття теоретичних передумов бюджетної політики у системі державного регулювання економіки, обґрунтування напрямів удосконалення бюджетного механізму регулювання і цим стимулювання соціально-економічного розвитку суспільства.

Об'єктом дослідження виступає бюджетна політика у системі державного регулювання економіки.

Предметом дослідження є сукупність бюджетних відносин, які виникають у процесі формування та реалізації бюджетної політики як інструмент впливу на соціально-економічний розвиток суспільства.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах модернізації економік країн світової співдружності зростає роль бюджетної політики як системи заходів та дій органів влади у сфері управління бюджетним процесом на основі концепції розвитку бюджетних відносин у складі загальної економічної політики, спрямованої на реалізацію поставлених завдань та цілей економічного та соціального розвитку [7, с. 282]. Обсяг та порядок створення основного централізованого державного грошового фонду в сукупності з напрямами та методами використання цих засобів створюють умови для виконання органами влади управлінських функцій, які суттєво впливають на досягнення цілей системи бюджетного регулювання. Бюджетне регулювання здійснюється через складові регуляторного механізму бюджетної політики у сфері доходів, видатків та міжбюджетних відносин[5, с. 5].

Згідно з Кейнсіанською школою бюджетна політика може мати значний вплив на сукупний попит та обсяг виробництва у складних економічних умовах, але для цього необхідне чітке обґрунтування ролі уряду на ефективне здійснення відповідних заходів [3].

Бюджетна політика має велике значення, впливає на українське суспільство, відіграє значну роль у модернізації вітчизняної економіки[7, з. 316].

Система цілей бюджетної політики

Цілі бюджетної політики				
Громадський перерозподіл	Забезпечення гідного	Розвиток бюджетних	Забезпечення фінансової та	Досягнення балансу

суспільних ресурсів, регулювання рівня ділової активності на окремих ринках, стимулювання структурних змін у економіці	життєвого рівня населення відповідно до вимог, закладених у соціальних стандартах, регулювання рівня задоволення суспільних потреб	відносин, визначення структури та масштабів бюджетів всіх рівнів, удосконалення управління суспільними фінансами в інтересах громадян, суспільства, держави	соціальної стабільності в державі, регулювання розвитку ринкової інфраструктури, національне виробництво і економічне зростання	інтересів держави, суб'єктів економіки та населення у їх фінансових взаєминах, спрямованих на досягнення необхідних обсягів надходжень доходів бюджетів усіх рівнів для виконання державою своїх функцій
--	--	---	---	--

Джерело: складено авторами за матеріалами

[3]

Становлення фінансових відносин відбувається в умовах трансформації економіки, що є і одночасно об'єктом їх впливу. Виходячи із стратегії розвитку економіки, пов'язаної з підвищенням рівня її ендогенної складової, необхідні відповідні інституційні зміни у системі фінансово-бюджетного регулювання економіки, яка формується у певному інституційному середовищі і являє собою сукупність таких фінансово-бюджетних та економічних складових, як дохідна частина бюджету, видаткова частина бюджету, дефіцит бюджету, державний борг, податкове регулювання, міжбюджетні відносини, економічні процеси країни, зовнішнє економічне середовище та взаємозв'язки між ними. Перетворення системи фінансово-бюджетного регулювання значною мірою пов'язані із зміною інституційного середовища суспільства, складові фінансової політики удосконалюються з розвитком соціально-економічної сфери, економічної стратегії та характеризують адаптаційні можливості архітекtonіки фінансової системи [3, с. 5-6].

В Україні основними напрямками економічної політики відповідно з Господарським Кодексом України виступають: структурно-галузева політика, необхідні умови для залучення та концентрації засобів виробництва, амортизаційна політика, політика інституційних перетворень, цінова політика,

антимонопольна політика, податкова політика, грошово-кредитна валютна політика, зовнішньоекономічна політика, екологічна політика, соціальна політика та бюджетна політика, спрямована на оптимізацію та раціоналізацію формування доходів та використання державних фінансових ресурсів, підвищення ефективності державних інвестицій у народне господарство, узгодження загальнодержавних та місцевих інтересів у сфері міжбюджетних відносин, регулювання державного боргу та забезпечення соціальної справедливості при перерозподілі національного доходу [1]. Стаття 33 Бюджетного кодексу України визначає спрямування бюджетної політики на наступний бюджетний період. У ній розписується порядок формування бюджетної політики, її твердження, цілі та складові, що визначають бюджетний процес загалом [2, с. 189]. Основною метою бюджетної політики є об'єднання економічних інтересів усіх суб'єктів системи фінансових відносин.

Індикативні прогнозні показники зведеного бюджету на 2020 та 2021 роки

Показники	2020	2021
Доходи	495, 1	522
Видатки	506	537, 9
Сальдо кредитування, у т.ч. повернення кредитів	-3	-4, 1
Повернення кредитів	3, 9	3, 9
Надання кредитів	6, 9	8
Дефіцит «+», профіцит «-»	13,9	20

Джерело: складено авторами за матеріалами [4].

Бюджет 2020 року не є бюджетом розвитку. Основною причиною цього є державний борг. Уряду необхідно буде надати 81 млрд. грн. на погашення державного боргу, за умови, що курс гривні буде стабільним. Ця сума перевищує минулорічну на 15 млрд. грн., обсяг державних гарантій зріс у 10 разів, а саме до 50 млрд. грн., включаючи проекти Державної служби автомобільних доріг, яка отримує 1,5 млрд. дол. від кредиторів із Європи. На сьогодні у вісім разів скорочено програму фінансування агропромислового комплексу замість 800 млн. грн. 2012 р. використовують лише 97 млн. грн.. Особливістю бюджету 2020

року є те, що це бюджет стагнації. Більшість економістів стверджує, що Україна вже увійшла до стану рецесії. Законодавчі органи не володіють ні часом, ні засобами, ні організаційними формами, необхідними для визначення довгострокові перспективи. Тому слід загалом погодитися з вченими, що для того, щоб підкорювати собі «стихію змін», потрібно навчитися чітко формулювати найважливіші довгострокові соціальні цілі та демократизувати процес таких цілей.

Як бачимо, для реалізації цілей бюджетної політики необхідно задіяти інструментарій її окремих елементів – податкової політики, політики у сфері витрат, трансфертної політики та іншої. До певних цілей слід додати зміцнення фінансової спроможності місцевих бюджетів та створення стимулів для збільшення надходжень до бюджетів всіх рівнів [7, с. 285].

Висновки. Бюджетна політика країни як динамічна система має залучати зарубіжний досвід. Основний потенціал бюджетної політики проявляється через регулюючу функцію в умовах ринкової економіки, оскільки вона здатна впливати на результати прояву інших функцій. Бюджетне регулювання є складовою бюджетної політики, функціональне призначення бюджетної політики є продуктом еволюції ролі та значення функцій держави у соціально-економічному розвитку, залежно від показників реальної економіки повинні коригуватися цілі та завдання бюджетної політики, механізми, інструменти та важелі для їх досягнення з метою ефективного впливу на соціально-економічні процеси. В умовах економічної кризи бюджетна політика має:

- реалізувати адаптаційно-регулюючий потенціал з метою виходу на поетапний економічний розвиток;
- створити інституційні умови для оптимізації бюджетної системи, формування ефективної системи державних фінансів.

Значимість бюджетної політики у регулюванні соціально-економічного розвитку суспільства передбачає необхідність чіткого визначення цілей, які повинні бути досягнуті при її реалізації, та завдань залежно від певного етапу розвитку.

Ефективність бюджетної політики залежить від наукового потенціалу країни та від можливості залучення державою висококваліфікованих зарубіжних та вітчизняних фахівців.

Надалі автори хочуть продовжити дослідження в галузі аналізу зарубіжного досвіду регулювання соціальних та економічних процесів фінансово-бюджетними коштами та ефективності податкової політики України.

Список використаних джерел

1. Бабич Л.М. Особливості бюджетного забезпечення функцій держави у контексті положень чинного законодавства. *Актуальні проблеми економіки*. 2013. №5. С. 7–23.
2. Бюджетний кодекс України станом на 03.09.2015. К.: Центр навчальної літератури, 2015. 104 с. 2.
3. Дем'янишин В., Бюджетна політика держави: концептуальні засади, ефективність, розвиток стратегії та тактики. *Вісник ТНЕУ*. 2019 №2 . С. 7 – 20;
4. Про державний бюджет України на 2020 рік: Закон України від 14.11.2019 № 294-IX. URL:zakon.rada.gov.ua/laws/show/294-20#Text.
5. Про державне прогнозування і розроблення програм економічного і соціального розвитку України: Закон України від 23.03.2000 №1602-III. URL: zakon1.rada.gov.ua.
6. Про Основні напрями бюджетної політики на 2019-2021 роки: Постанова Верховної Ради України від 16.05.2018 №8357-VI. URL: zakon1.rada.gov.ua.
7. Лисяк Л. В. Бюджетна політика у системі державного регулювання соціально - економічного розвитку України : монографія. К. : ДННУ АФУ, 2009. 600 с.
8. Макогон В.Д. Бюджет як інструмент економічного зростання. *Економічний вісник університету*. 2016. Вип. 28(1). С. 203- 208. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2016_28\(1\)__28](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2016_28(1)__28).
9. Чугунов І.Я. Бюджетно-податкова політика в умовах інституційних перетворень. *Вісник Київського національного торговельно - економічного*

МАТВІЙШИН Маріанна

здобувач освіти 3 курсу спеціальності 072
«Фінанси, банківська справа та страхування»

БЕЛЯ Богдана

здобувач освіти 3 курсу спеціальності 076
«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Науковий керівник

РУДНИК Валентина

Викладачка спеціальних економічних дисциплін
ВСП «Бережанський фаховий коледж НУБіП України»

ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

Використання електронно-обчислювальної техніки та економіко-математичних методів створили передумови для практичного розв'язування задач планування, прогнозування та керування в умовах невизначеності та неповної інформації. Як відомо, економіко-математична модель – це математичний опис економічного процесу чи явища з метою його дослідження та управління [2, с.22].

Очевидно, що економічний процес змінюється під впливом багатьох різноманітних факторів, які треба вміти виявити та оцінити.

Наприклад, на обсяги продажу впливає частина ринку, яку утримує фірма, імідж марки продукції серед населення, середня заробітна плата у регіонах продажу та інші фактори. При аналізі та прогнозуванні доходу консолідованого бюджету України необхідно дослідити вплив на його величину податків на додану вартість, податків на доходи підприємств, податків з населення, акцизного збору, Чорнобильського, пенсійного фонду та інші, тобто здійснити

багатофакторний аналіз. При дослідженні процесу малої приватизації, необхідно враховувати вплив багатьох факторів, а саме: обсяг кредитів, індексу реальної продукції, рівня інфляції оптових цін, кількості громадян, які скористалися приватизаційними сертифікатами, та ін. Проблема лібералізації цін залишається досить актуальною для України. Для її дослідження треба враховувати відхилення у відсотках ринкового обміну курсу валют від встановленого державою, обмеження експорту, адміністративний контроль за внутрішньою торгівлею, контроль за цінами роздрібною торгівлі, контроль за оптовими цінами та ін.

Підсумовуючи розглянуті вище приклади, зазначимо, що саме економіко – математичні моделі взаємозв'язку допомагають знайти явний вигляд залежності досліджуваного показника від численних факторів, що впливають на його зміну, а також кількісно оцінити його вплив.

До числа типових економіко-математичних моделей відносяться: виробничі функції, функції попиту різних груп споживачів та цільові функції переваги споживачів, статистичні та динамічні міжгалузеві моделі виробництва, розподілу та виробництва продукції, моделі загальної економічної рівноваги. Крім того, сучасні моделі широко використовуються для порівняння ефективності різноманітних економічних гіпотез та послідовного їх уточнення.

Одним з основних підходів у вимірі зв'язку між досліджуваними показниками є кореляційно-регресійний аналіз. Він являє собою комплекс методів, за допомогою яких визначається вид рівняння для досліджуваних показників та розрахунок їх параметрів, а також встановлення тісноти зв'язку та значимості зв'язку між змінними у рівнянні або рівняннях (кореляційний аналіз).

Кореляційну залежність результатів економічної діяльності від факторів, що на неї впливають, виражають за допомогою виробничих функцій, які застосовують для аналізу ефективності використання ресурсів, науково-технічного прогресу та його впливу на прогнозування кінцевого результату економічної діяльності.

Основи побудови теорії виробничих функцій, виникнення яких прийнято відносити до 1928 р., заклали американські вчені економіст П.Дуглас та

математик Д. Кобб, які надрукували статтю «Теорія виробництва». У цій статті була здійснена спроба визначити емпіричним шляхом вплив величини затраченого капіталу і праці на обсяг випущеної продукції в переробній промисловості США. Були використанні статистичні дані за 1899-1922 роки і поставлені такі задачі:

1. Визначити параметричний клас функцій, котрий найбільш чітко наближує кількісне співвідношення між трьома вибраними характеристиками виробничої діяльності.
2. Знайти числові параметри, що задають конкретну функцію цього класу.
3. Порівняти результати, що одержують як значення функції, з фактичними даними.

Д. Коббом була запропонована функція вигляду $Y = AK^\alpha L^\beta$, де K – обсяг основного капіталу, L – затрати праці, Y – обсяг випущеної продукції, A, α, β – числові параметри, що задовольняють умову $\alpha + \beta = 1$.

Була складена система рівнянь

$$\ln Y_t = \ln A + \alpha \ln K_t + \beta \ln L_t,$$

де Y_t, K_t, L_t – фактичні значення відповідних величин за рік t , що бралися із звітів. Методом найменших квадратів знаходили значення A, α, β , що мінімізують вираз

$$\sum_{t=1899}^{1922} (\ln \bar{y}_t - \ln A - \alpha \ln K_t - \beta \ln L_t)^2.$$

При цьому виявилось, що $A=1,01$, а вся функція отримала вигляд

$$Y_t = 1,01K^{0,25}L^{0,75}.$$

Порівняння величини $Y(K,L)$ з фактичними значеннями показало, що одержана залежність дає добре наближення до реальної дійсності. Відхилення величин $Y(K,L)$ і Y_t були пов'язані з періодами депресії і поживавлення ділової активності.

Ці результати привернули увагу як економістів, так і математиків, і в даний час список літератури з питань виробничих функцій нараховує сотні назв.

У математичній статистиці замість залежної змінної Y кладуть умовну середню \bar{y}_x і тоді відповідну залежність $y = f(x)$, називають кореляційною. Вона описує різні тенденції економічних процесів, наприклад, життєвий цикл товару, процес нагромадження капіталу, маркетингові зусилля фірм тощо. Економічна практика вже накопичила певний досвід і певні типи зв'язків, які найчастіше використовуються в макро- та мікроекономічних дослідженнях:

лінійний:
$$y = a_0 + \sum_{i=1}^n a_i \cdot x_i ;$$

експоненціальна:
$$y = \alpha \beta^x ;$$

степенева (мультиплікативна):
$$y = \alpha \cdot \prod_{i=1}^n x_i^{\beta_i} ;$$

зворотна:
$$y = \beta_0 + \beta_1 \left(\frac{1}{x_1} \right) ;$$

квадратична:
$$y = b_0 + b_1 \cdot x + b_2 \cdot x^2 ;$$

модифікована експонента:
$$y = \alpha \cdot x^\beta + \gamma ;$$

крива Гомперця:
$$y = e^{\alpha \cdot \beta + \gamma} ;$$

логістична крива:
$$y = \frac{1}{\alpha \beta^x + \gamma} .$$

Основне завдання дослідника полягає у розрахунку невідомих параметрів залежностей, який здійснюється на базі статистичних даних та подальшому аналізі обраної моделі.

Але треба підкреслити, що складність розрахунків та узагальнення інформації призводять до необхідності широкого використання обчислювальної техніки. Щоб одержати числові значення параметрів необхідно провести серію обчислень, які, як правило, достатньо громіздкі, займають багато часу та можуть давати наближені результати. Полегшення у цьому доволі складному процесі обчислень дає застосування електронних таблиць MS Excel [3]. Користуючись Майстром діаграм, ми за декілька кроків можемо одержати графічне подання

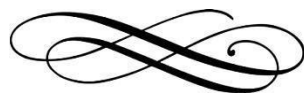
числових даних, рівняння залежності та величину достовірності апроксимації. Застосування математичних функцій, логічних функцій, функції над масивами даних для організації обчислень дозволяє виконувати дії будь-якої складності за вказаним діапазоном комірок. В результаті конструювання і розрахунку таблиці та проводячи обчислення за статистичними функціями можна організувати процес прогнозування та планування на достатньо високому рівні.

Варто додати, що реалізацію обчислень у економіко-математичних моделях можна також проводити, використовуючи пакет MathCAD [1]. Тут обчислювальні операції проводяться швидко та якісно, при чому оформлення результатів відбуваються у вигляді математичних анотацій, а документи має чітку структуру. Для графічного подання числової інформації, її інтерпретації, в документ можна включати графіки, отримані за допомогою інших CAD-програм, або графічних редакторів.

Пакети прикладних програм зробили методи аналізу даних більш доступними та наочними: всю складну роботу з виконання розрахунків, складання таблиць і графіків взяв на себе комп'ютер, а досліднику залишилась в основному творча робота: постановка завдання, вибір методу його розв'язання, інтерпретація результатів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Качурівський В.О. Вивчення математичного процесора MathCAD 7.0. Тернопіль: Збруч, 2000. С.116.
2. Корнійчук М.Т., Курбушко Ю.О. Регресійна економетрична модель лінійного прогнозу з коригованою поправкою на не лінійність. *Моделювання та інформаційні системи в економіці*. К.:КНЕУ, 2013. Вип. 70. С.59.
3. Тарасенко Р.О., Гаріна С.М. Застосування MS EXCEL в задачах попередньої обробки результатів експериментальних агробіологічних досліджень. *Науковий вісник НАУ*. 2014. №77. С. 135-139.



ДОВГАН Софія

здобувач освіти 3 курсу спеціальності 072
« Фінанси, банківська справа та страхування»

ПАК Софія

здобувач освіти 3 курсу спеціальності 076
« Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Науковий керівник

РУДНИК Валентина

Викладачка спеціальних економічних дисциплін
ВСП «Бережанський фаховий коледж НУБіП України»

АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКОВОГО ПРОЦЕСУ: СУЧАСНИЙ ПІДХІД ТА ВИМОГИ

Застосування сучасних досягнень в сфері інформаційних технологій для управління сучасним бізнесом сприяє забезпеченню своєчасності і повноти інформації про керовані процеси, надає можливість проведення більш глибоко аналізу, моделювання процесів і прогнозування їх розвитку.

Бухгалтерський облік виступає інформаційною базою, на основі якої приймаються найважливіші управлінські рішення керівництвом організації, які є внутрішніми користувачами інформації, і здійснюється оцінка діяльності підприємства зовнішніми користувачами, такими як державні контролюючі органи, акціонери, інвестори, кредитори та ін.

Розвиток інформаційних технологій в бізнес-управлінні в останні роки йде високими темпами. Сучасний бухгалтер сьогодні вже не може уявити собі процес ведення бухгалтерського обліку без широкого використання засобів автоматизації. Саме тому однією з основних прикладних проблем формування бухгалтерської звітності є процес її автоматизації і сполучення з останніми тенденціями в світі комп'ютерних технологій.

Однак, на сьогоднішній день, актуальними продовжують залишатися проблеми, що виникають при автоматизації бухгалтерського обліку.

Різні аспекти автоматизації бухгалтерського обліку вивчаються різними авторами, при цьому головним чином це пов'язано з методичними рекомендаціями щодо впровадження та використання певних програмних продуктів.

Однією з актуальних сучасних проблем бухгалтерського обліку виступає слабо розроблена методологія автоматизованої форми бухгалтерського обліку. Все-таки алгоритми, використовувані програмним забезпеченням, є досить складними, а тому підказки від розробника по використанню програмного забезпечення більш ніж корисні. Але, в той же час, необхідним є розвиток методології автоматизованої форми бухгалтерського обліку, яка, на сьогоднішній день, розроблена дуже слабо. Лише в деяких роботах автори аналізують принципи побудови автоматизованих систем, розглядають не тільки методичні, але і методологічні проблеми розвитку автоматизованої форми бухгалтерського обліку. При цьому автоматизована форма ведення бухгалтерського обліку має не тільки загальні принципи побудови з бухгалтерським обліком в цілому, але і свої специфічні принципи, без усвідомлення яких неможлива раціональна побудова автоматизованої форми ведення бухгалтерського обліку [1].

Також у зв'язку з переходом на МСФЗ нагальною стає ще одна проблема автоматизації бухгалтерського обліку, обумовлена необхідністю вдосконалення програмних продуктів під нові стандарти ведення обліку.

Іншою важливою проблемою сучасної автоматизації бухгалтерського обліку постає питання забезпечення надійності зберігання даних, тому що інформація стає одним із стратегічних ресурсів організації та набуває все більшого значення в її діяльності.

При цьому має місце ряд проблем застосування хмарних методів зберігання даних. Головною з них виступає проблема забезпечення інформаційної безпеки. На сьогоднішній день не існує спеціальних нормативно-правових актів, а також технологій, які гарантували б стовідсоткову конфіденційність даних. Отже, найбільш цінні дані не рекомендується зберігати на публічній хмарі.

Також актуальними проблемами виступають питання цілісності даних, так як для отримання послуг хмари необхідно забезпечити постійне з'єднання з мережею

Інтернет, а в зв'язку з цим можуть виникати проблеми з коректним і своєчасним оновленням інформації в сховищах даних [5].

Вирішення вищезазначених проблем вимагає цілеспрямованих дій щодо усунення передумов втрати інформації або доступу до неї, якщо вона знаходиться у віддаленому доступі на серверах, які не належать компанії (знаходиться в «хмарах») [5].

Крім цього, не дивлячись на зниження витрат, які пов'язані з технічною підтримкою програмного забезпечення, користувач стикається з обмеженнями у використуваному забезпеченні і часом у нього відсутня можливість повністю налаштувати його під свої власні цілі.

Незважаючи на переваги використання автоматизації бухгалтерського обліку, існують такі проблеми її використання безпосередньо в рамках підприємства:

1. Визначення завдань автоматизації, які полягають в необхідності визначати основи функціонування підприємства і ключові бізнес-процеси, що дозволяє не вийти за рамки реальних потреб підприємства.

2. Часта зміна нормативних актів, що встановлюють правила обліку, звітності та оподаткування не володіють гнучкістю і не здатні враховувати зміни зовнішніх умов.

3. Брак кваліфікованих кадрів.

4. Перенесення наявних даних на підприємстві в нову систему [1].

Всі ці проблеми можуть стати причиною збільшення витрат на впровадження автоматизованої системи ведення бухгалтерського обліку та відсутності економічного ефекту від її впровадження.

Подальші дослідження полягають у розробці оптимальної методики, яка з мінімальними витратами та в стислі терміни дозволить впроваджувати елементи автоматизації обліку на підприємстві.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Лобов С.П. Методи оцінки економічного ефекту від використання автоматизованих інформаційних систем при плануванні закупівель: *Науковий*

вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка».№10.2019.URL:
<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/1208/1>.

2. Букало Н.А. Автоматизація обліку в сучасних умовах. *Збірник наукових праць ЧДТУ.Серія:Економіка.№33.2013.*URL: <http://esnuir.eenu.edu.ua/handle/123456789/>.

3. Пономарьова Т.В. Автоматизація обліку розрахунків з ПДВ: підходи та практичні рішення. *Вісник НТУ «ХПІ». Серія «Технічний прогрес і ефективність виробництва».№61.Х.:НТУ«ХПІ».2017.№61.*URL: hrepository.kpi.kharkov.ua/KhPI-Press/8775.

4. Полянська О.А. Проблемні аспекти автоматизації управлінського обліку. *Вісник Львівської комерційної академії.* Вип. 35. 2015. URL: <http://global-national.in.ua/archive/4-2015/219.pdf>.

5. Славкова О.П. Автоматизація обліково-аналітичних процедур отримання інформації. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії.* № 2. 2018. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/7.1/19.pdf>.



ВПЛИВ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Зборовська О.І., відділення економіки
і прикладної екології,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»,
ІІІ курс, ВСП «Бережанський фаховий
коледж НУБіП України»
Науковий керівник – викладачка Рудник В.І.

Важливою проблемою на сьогодні є створення економічних умов для стабілізації і подальшого розвитку агропромислового виробництва, посилення ролі фінансового механізму для того, щоб він найбільш повно відповідав сучасним умовам господарювання і управління, а також дозволяв переорієнтувати систему державної підтримки на підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва.

Фінансовий механізм є системою управління фінансами на макро- і мікрорівнях з використанням законодавчо встановлених важелів і методів ефективного впливу на кінцеві результати виробництва.

Структура фінансового механізму досить складна. Вона складається з різних елементів, що відповідають різноманітності фінансових відносин (рис.1). Власне множинність фінансових взаємозв'язків визначає застосування більшої кількості видів, форм і методів їх організації (елементів фінансового механізму).

Щодо аграрного сектору, варто вказати на суттєві особливості фінансового механізму, які спричинені специфікою формування ринкового механізму в аграрному секторі. Цей механізм складається з двох паралельно існуючих систем: перша – система саморегулювання на основі принципів ринку, де основними важелями є попит і пропозиція та конкуренція; друга – державне регулювання, яке забезпечує ефективне виробництво.

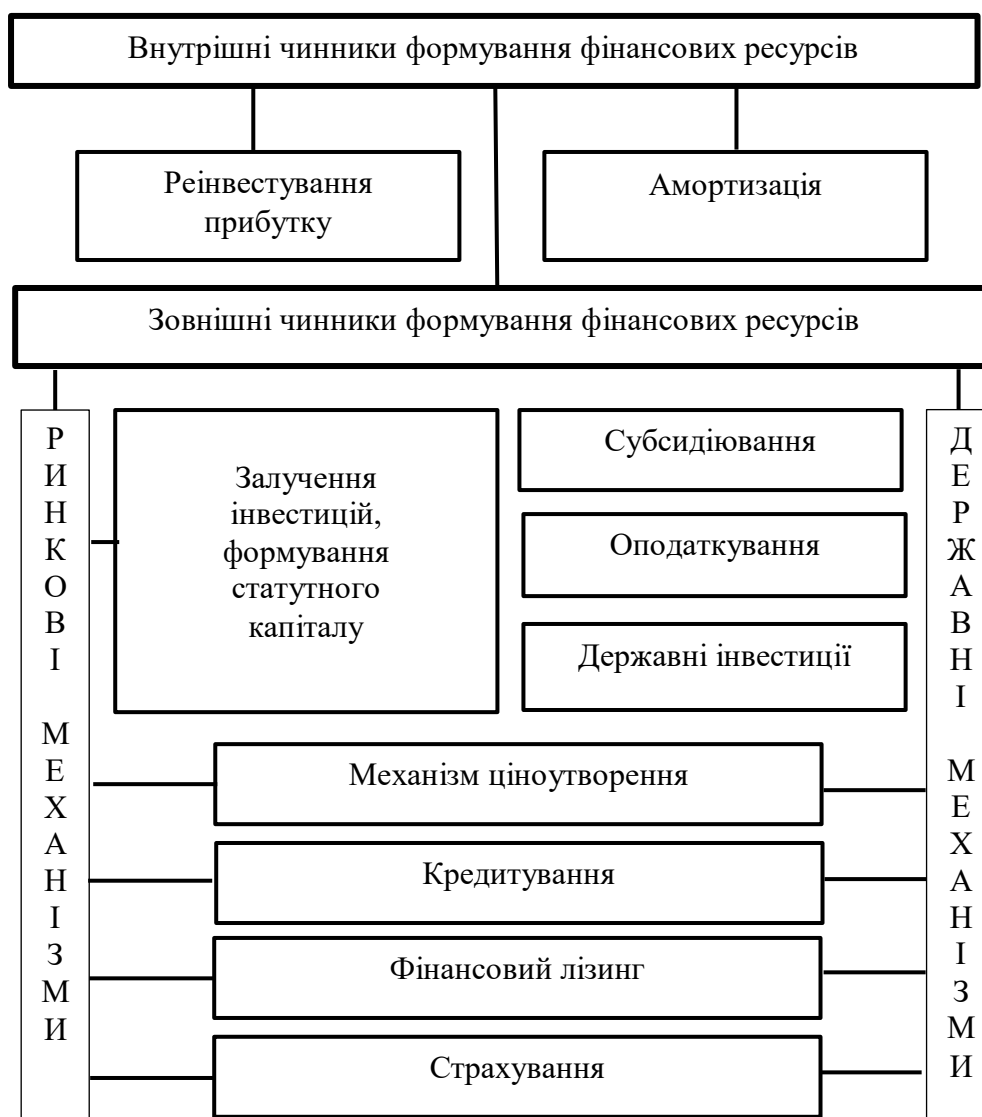


Рис. 1. Структура фінансового механізму в аграрному секторі

Джерело: узагальнено авторами на основі опрацювання літературних джерел

Фінансовий механізм в аграрній галузі має орієнтуватись на досягнення наступних цілей:

- посилення інвестиційної активності, заохочення модернізації і технічного переоснащення сфери виробництва, зберігання і переробки продукції;
- підтримка дохідності сільськогосподарських товаровиробників;
- стимулювання підвищення ефективності виробництва і адаптації товаровиробників до діяльності у новому економічному середовищі[1].

Економічний потенціал господарюючого суб'єкта може бути охарактеризований з двох позицій: з позиції майнового стану підприємства і з позиції її фінансового стану. Ці сторони фінансово – господарської діяльності взаємопов'язані – нераціональна структура майна, його неякісний склад можуть призвести до погіршення фінансового стану і навпаки. Так, невиправдане замороження засобів у зайвих запасах і дебіторській заборгованості може вплинути на своєчасність поточних платежів, а невиправданий ріст позикових коштів привести до необхідності скорочення майна підприємства для розрахунків в кредиторами.

Стійкість фінансового стану підприємства, в значній мірі, залежить від доцільності та правильності вкладення фінансових ресурсів в активи. Активи є динамічними по своїй природі. У процесі функціонування підприємства і величина активів і їх структура зазнають постійних змін. Найбільш загальне уявлення про якісні зміни, які мали місце в структурі засобів і їх джерел, а також динаміки цих змін можна отримати за допомогою аналізу бухгалтерської звітності.

З врахуванням цілей фінансового механізму в аграрному секторі основними критеріями його ефективності можуть виступати наступні показники:

- інвестиційна активність;

- ліквідність;
- платоспроможність;
- ділова активність;
- рентабельність;
- фінансова стійкість.

Ефективне функціонування аграрних підприємств має забезпечуватись чіткою взаємодією усіх елементів фінансового механізму, які у поєднанні становлять його «конструкцію».

Зміцнення фінансового стану сільськогосподарських підприємств повинно забезпечуватись застосуванням комплексу методів, прийомів та інструментів, за допомогою яких можливе ефективне залучення локальних фінансових механізмів та забезпечення реалізації фінансової політики суб'єктів господарювання.

Розвиток підприємств аграрної галузі неможливий без відповідного обсягу фінансових ресурсів з різних можливих джерел фінансування. Зважаючи на сезонну специфіку діяльності таких підприємств, найбільш вірогідне власне джерело фінансових ресурсів - це прибуток, одержаний від провадження господарської діяльності, а залученими джерелами є короткострокові і середньострокові позики.

Враховуючи реалії сучасного господарювання підприємствам аграрного сектору необхідно раціонально підходити до залучення фінансових ресурсів, зокрема і фінансової підтримки держави.

Удосконалення фінансового механізму диктується розвитком економічної системи як країни в цілому, так і окремих галузей і суб'єктів господарювання. Стратегія розвитку аграрних підприємств, під впливом глобалізаційних процесів, повинна мати інноваційне спрямування і забезпечувати високу конкурентну позицію на ринку сільськогосподарської продукції. Це потребує перебудови організаційної, кадрової і виробничої структури підприємств та їх адаптації до змін, які відбуваються. В першу чергу така перебудова стосується фінансової політики аграрних підприємств, і головним знаряддям реалізації якої є фінансовий механізм.

На сьогодні визначення складових фінансового механізму і його удосконалення є актуальними і необхідними. Позаяк, зміна елементів в залежності від умов соціального і економічного розвитку визначає можливості його якісного і кількісного впливу на діяльність суб'єктів господарювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гудзь О. Є. Проблеми управління фінансовими потоками в сільськогосподарських підприємствах. *Економіка і управління*. 2017. №2. С. 107-113
2. Саблук П. Т. Основні напрями удосконалення державної аграрної політики в Україні. *Економіка АПК*. 2020. № 5. С. 3-16.



АНАЛІЗ ОБОРОТНОСТІ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ НА ПРИКЛАДІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Наконечна В.М., студентка ВСП «Бережанський фаховий коледж НУБіП України»

Науковий керівник: Рудник В.І., викладачка ВСП «Бережанський фаховий коледж НУБіП України»

Анотація. У статті проаналізовано зміни, динаміку та оборотність дебіторської заборгованості на прикладі сільськогосподарського підприємства ТОВ «АГРОПРОДСЕРВІС ІНВЕСТ». Інформаційною базою для аналізу слугували дані річних звітів підприємства за 2020 та 2021 рр., спеціальна література з аналізу господарської діяльності.

Вступ. В умовах сучасного господарювання важливу роль відіграє аналіз фінансового стану підприємства. Основним джерелом інформації щодо фінансового стану суб'єктів господарювання є фінансова звітність. Як складова оборотних активів дебіторська заборгованість впливає на основні

показники фінансового стану підприємства. Важливим аспектом функціонування підприємства є управління дебіторською заборгованістю і її аналіз. При розгляді фінансового стану підприємства доцільно вивчати склад, структуру та динаміку дебіторської заборгованості керуючись Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», яким визначено методологічні засади формування в бухгалтерському обліку та розкриття у фінансовій звітності інформації про дебіторську заборгованість. Як правило, дебіторська заборгованість виникає у результаті взаємовідносин підприємства з покупцями, постачальниками, фінансовими органами, працівниками.

Дебіторська заборгованість завжди була у центрі уваги багатьох науковців. Дослідженнями проблемних аспектів суті цього поняття займалися Білик М.Д., Дубровська Є.В. Питання управління дебіторською заборгованістю у своїх працях розглядали вчені - економісти Савчук В.П., Мамонт Т. Аналізу дебіторської заборгованості присвячено праці Бутинця Ф.Ф., Пушкар Ю,Д., Шевчук О. та інших.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні дебіторська заборгованість налічується практично в усіх сільськогосподарських підприємствах. Насамперед необхідно дати визначення оборотності дебіторської заборгованості. Оборотність дебіторської заборгованості – це швидкість погашення дебіторської заборгованості та одержання оплати за продану продукцію, товари (роботи, послуги) від покупців.

Оборотність дебіторської та кредиторської заборгованості характеризує ділову активність підприємства, ефективність політики управління розрахунками, виявляє причини зростання або зниження сум заборгованості та рівня платоспроможності підприємства.

Для оцінки оборотності використовуються показники, що порівнюються у динаміці з рівнем минулих років. Оборотність дебіторської заборгованості характеризують коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості та період обороту дебіторської заборгованості.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості характеризує кількість оборотів, яку здійснює дебіторська заборгованість протягом аналізованого періоду і розраховується за формулою:

$$\text{Одз} = \frac{В}{(\text{Дзп} + \text{Дзк})/2} \quad (1),$$

де В – виторг;

Дзп, Дзк – дебіторська заборгованість на початок і кінець періоду.

Взаємопов'язаним коефіцієнтом є термін обороту дебіторської заборгованості, який використовують для оцінки середнього періоду погашення дебіторської заборгованості, і який розраховується за формулою:

$$\text{ПОдз} = \frac{\text{Тпер}}{\text{Одз}} \quad (2),$$

де Тпер - тривалість періоду в днях;

Одз – коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості [2].

За допомогою представлених коефіцієнтів та на підставі даних річної фінансової звітності ТОВ «АГРОПРОДСЕРВІС ІНВЕСТ» проаналізуємо оборотність дебіторської заборгованості за два звітних роки у таблиці 1.

Таблиця 1

Аналіз оборотності дебіторської заборгованості підприємства

Показники	2020 р.	2021р.	Зміни
Виторг, тис.грн	3676	5420	1744
Дебіторська заборгованість, тис.грн.	597	434	-163
Оборотні активи, тис.грн.	3218	3844	626
Період дебіторської заборгованості, дні	202	137	-65
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, обороти	1,78	2,63	0,85

Частка дебіторської заборгованості в складі оборотних активів, %	18,6	11,3	-7,3
--	------	------	------

За результатами розрахунків, наведених у таблиці, можемо зробити висновок про те, що прибуток від реалізації продукції (робіт, послуг) підприємства збільшився на 1744 тис. грн., а дебіторська заборгованість, у свою чергу, знизилась на 163 тис. грн. Короткострокові активи збільшилися на 626 тис. грн., що вказує на те, що при зниженні дебіторської заборгованості та збільшенні обсягу оборотних активів відбулось зменшення частки дебіторської заборгованості в загальному обсязі оборотних активів, а в порівнянні показників звітнього року з базисним це значення збільшилось на 0,85 обороту. Якщо звернути увагу на частку заборгованості у загальному обсязі оборотних активів у цифровому значенні, то заборгованість знизилась на 7,3 %. Щодо періоду обороту, то цей показник у базисному році склав 202 дні, а у звітньому – 137 днів, що говорить про зниження періоду оборотності дебіторської заборгованості. Через те, що період оборотності заборгованості знизився, а виручка від реалізації зросла, ми можемо говорити про те, що швидкість погашення дебіторської заборгованості збільшилася на 0,85 обороту, що у свою чергу вказує на надходження коштів за реалізацію продукції (робіт, послуг) на момент відвантаження та реалізації.

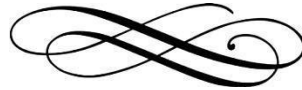
Висновок. Господарська діяльність суб'єктів господарювання тісно пов'язана з виникненням дебіторської заборгованості. Її величина впливає на платоспроможність і фінансову стійкість підприємства.

У сучасних умовах дебіторська заборгованість для покупців є джерелом кредитування діяльності на вигідних умовах, позаяк виступає безвідсотковим кредитом. Ця обставина обумовлює необхідність застосування ефективних управлінських дій, які будуть спрямовані на регулювання її розмірів.

Здійснений аналіз оборотності дебіторської заборгованості підприємства є важливою частиною ведення обліку розрахунків та допомагає виявити і оцінити причини зростання чи зниження сум такої заборгованості.

Література:

1. Майборода О. Є., Сукрушева Г. О. , Куліш Є. В. Теоретична сутність категорії «прибуток підприємства». *Економіка і суспільство*. 2017. №10. С. 310-313.
2. Кияшко О.М. Облік та аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємством: дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09; Київ. нац. торг.-екон. унт. К., 2011. 284 с.



ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Кравчук Х.В., студентка ВСП «Бережанський фаховий коледж НУБіП України»

Науковий керівник: Рудник В.І., викладачка ВСП «Бережанський фаховий коледж НУБіП України»

Анотація. У статті розглядається ефективне формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення фінансової стійкості підприємства, запобігання банкрутству, позаяк у сучасних ринкових умовах безпосередні учасники економічного процесу приділяють значну увагу стану фінансів підприємства.

Вступ. . В сучасних умовах зростає роль фінансових служб у пошуку фінансових джерел розвитку підприємства. Пошук ефективних напрямів інвестування фінансових ресурсів, операції із цінними паперами, своєчасне залучення позикових коштів стають основними в управлінні фінансами підприємства. Фінансова робота підприємства сприяє швидкій адаптації підприємства до роботи в ринкових умовах, трансформації його господарської діяльності відповідно до законодавства, що постійно змінюється.

Виклад основного матеріалу. Основною метою діяльності підприємств в умовах ринку є задоволення суспільних потреб, отримання прибутку та забезпечення своєї фінансової стійкості. Фінансова служба підприємства – це

самостійний структурний підрозділ, який виконує певні функції у системі управління підприємством.

Мета діяльності фінансових служб підприємств - забезпечення фінансової стабільності, створення стійких передумов для економічного зростання та отримання прибутку.

Фінансова робота на підприємстві – це специфічна діяльність, спрямована на своєчасне та повне забезпечення підприємства фінансовими ресурсами для задоволення його відтворювальних потреб, активної інвестиційної діяльності та виконання всіх його фінансових зобов'язань перед бюджетом, податковою службою, банками, іншими підприємствами та власними працівниками.

Можливі напрямки впливу на фінансові відносини та фінансові потоки прийнято представляти трьома укрупненими групами:

- 1) фінансове планування;
- 2) оперативно-управлінська робота;
- 3) контрольна-аналітична робота.

Фінансове планування – це процес обґрунтування потреби підприємства у фінансових ресурсах та їх збалансування з можливими джерелами покриття.

Головною метою фінансового планування на практиці є своєчасне та повне фінансове забезпечення реалізації намічених підприємством виробничих та економічних програм, а також максимізація обсягів прибутку.

У ході фінансового планування кожне підприємство оцінює свій фінансовий стан, визначає можливість збільшення фінансових ресурсів та виявляє напрямки найбільш ефективного їх використання. У цій галузі фінансова служба забезпечує виконання наступних завдань:

- розробка проектів фінансових та кредитних планів з усіма необхідними розрахунками;
- визначення потреби у власному оборотному капіталі;
- виявлення джерел фінансування господарської діяльності;
- розробка плану капітальних вкладень з необхідними розрахунками;
- участь у розробці бізнес-плану.

Оперативно-управлінська робота у сфері фінансів підприємства передбачає постійний моніторинг кількісних та якісних характеристик його фінансових відносин та фінансових потоків. Основною метою оперативно-управлінської роботи є постійний позиційний вплив на результативність будь-якої фінансової угоди та господарської операції, що здійснюються підприємством, та підтримання його ділової репутації на належному рівні [1].

Досягненню цієї мети сприяє вирішення наступних завдань:

– забезпечення своєчасних платежів підприємства до бюджету, своєчасності його розрахунків із постачальниками, що є найпершими ознаками його платоспроможності;

– забезпечення прискорення оборотності оборотного капіталу як найважливішого способу зниження поточних фінансових потреб підприємства;

– управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства як обов'язкової передумови дотримання платіжної дисципліни;

– складання відомостей про надходження коштів, їх витрачання та довідок про хід виконання показників фінансового плану, про фінансовий стан підприємства як об'єктивної інформаційної бази для підготовки управлінських рішень.

Контрольно-аналітична робота має на меті об'єктивну оцінку економічної ефективності, рентабельності та доцільності кожної угоди та господарської операції підприємства. Фінансові служби здійснюють постійний контроль за виконанням показників фінансового, касового та кредитного планів щодо прибутку та рентабельності, стежать за використанням за призначенням власного та позикового капіталу, за цільовим використанням банківського кредиту.

Висновок. Основний зміст фінансової роботи полягає: в організації взаємовідносин з фінансово-кредитною системою, іншими суб'єктами господарювання; у забезпеченні фінансовими ресурсами господарської діяльності; у збереженні та раціональному використанні основного та оборотного капіталу.

Таким чином, сутність фінансової роботи полягає у забезпеченні оптимального кругообігу основного та оборотного капіталу щодо підтримки ефективних фінансових відносин, що супроводжують комерційну діяльність підприємства.

Література:

1. Антипенко Є. Підвищення фінансової стійкості підприємства. *Економічний аналіз*. 2017. № 9. С. 29—32.



УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК В АСПЕКТІ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ТОВАРІВ

Дрибник Д.І., студентка ВСП «Бережанський фаховий коледж НУБіП України»

Науковий керівник: Рудник В.І., викладачка ВСП «Бережанський фаховий коледж НУБіП України»

Анотація. У статті розкрито поняття управлінського обліку. Розглянуто роль управлінського обліку в управлінні конкурентоспроможністю товару. Визначено інформаційну спрямованість управлінського обліку організації. Дана оцінка управлінського обліку як основного інструментарію у забезпеченні інформацією для діяльності організації. Визначено роль інформації для оперативного та ефективного прийняття управлінських рішень.

Вступ. Для більш ефективного управління господарською діяльністю організації та формування фінансових результатів її діяльності необхідно створення гнучкої, достовірної та оперативної облікової інформації. В цих умовах зростають роль і значення інформації у системі управлінського обліку.

Управлінський облік є підсистемою бухгалтерського обліку, яка в рамках однієї організації забезпечує її управлінський апарат інформацією, що

використовується для планування, управління та контролю за діяльністю організації.

Управлінський облік є інструментом, який розкриває питання розрахунку собівартості продукції (товарів та послуг), визначення фінансового результату окремих підрозділів, виявлення перспективності роботи з клієнтами організації та іншої інформації про діяльність, що створює комплексну систему підтримки ухвалення управлінських рішень. Однак, при цьому, управлінський облік не є частиною фінансового обліку, він є: «самостійним напрямом інформаційного забезпечення управління, що використовує однаково методи та принципи стратегічного та оперативного менеджменту, реінжинірингу бізнес-процесів, бухгалтерського обліку»[1].

Управлінський облік має велике значення в управлінні конкурентоспроможністю товару, оскільки для прийняття ефективного управлінського рішення необхідно грамотно оперувати інформацією, пов'язаною безпосередньо з бізнес-процесами, що протікають в організації та пов'язані з виробництвом продукції.

Виклад основного матеріалу. Система управлінського обліку як основа інформаційного забезпечення управління у сучасних організаціях формує та використовує ту інформацію, яка допомагає підвищити ефективність управління господарською діяльністю. У зв'язку з цим ціллю управлінського обліку є надання керівництву та спеціалістам організації планової, фактичної та прогнозованої інформації про діяльність суб'єкта господарювання та зовнішньому оточенню для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Суть та призначення управлінського обліку ємко передає відоме формулювання: «Виробництво інформації для управління». Спираючись на численні літературні джерела, можна сказати, що управлінський облік – це механізм управління підприємницькою діяльністю підприємства, орієнтованої на підвищення конкурентоспроможності товару та отримання прибутку.

Управлінський облік займає особливе місце при управлінні конкурентоспроможністю товару та підприємстві загалом, оскільки об'єктами управлінського обліку є витрати та ресурси. Зміна даних показників може мати

як позитивний, так і негативний вплив на конкурентоспроможність продукції, що випускається.

Розвиток ринкових відносин нерозривно пов'язаний з боротьбою товаровиробників за найвигідніші умови виробництва та збуту товарів з метою отримання максимального прибутку. У повсякденному житті та науковій літературі подібне зіткнення інтересів отримало назву конкуренція. Це поняття є основою такої економічної категорії, як конкурентоспроможність.

Конкурентоспроможність як економічна категорія відображає функціональний результат використання великої кількості факторів дії конкуренції на різних сегментах та рівнях ринку. Майкл Портер вважав, що поняття «конкурентоспроможність продукції, товару» має на увазі здатність підприємства максимально ефективно використовувати вже наявні ресурси та можливості для ведення бізнесу на ринку [3].

Спираючись на думку Соловйової Г. В. [2], можна зробити висновок, що конкурентоспроможність товару – це такий рівень його економічно-технічних (собівартість продукції, ціна тощо) і експлуатаційних параметрів (продуктивність, теплова потужність, місткість, маса, габаритні розміри тощо), що дозволяє витримати суперництво (конкуренцію) з іншими аналогічними товарами на ринку.

Для успішного управління конкурентоспроможністю товару на підприємстві управлінський облік повинен забезпечувати повною інформацією про товар, який має бути максимально деталізований у розрізі видів продукції, а також із виділенням витрат, пов'язаних із перебуванням товару на певній стадії його життєвого циклу.

Ефективне управління конкурентоспроможністю, безумовно, підвищує ринкову репутацію товару, яка, своєю чергою, спричиняє схильність покупців. Гарна ринкова репутація побічно спрощує доступ організації до позик та інших ресурсів.

Інформація про витрати, що безпосередньо пов'язана з виробництвом продукції, є основою управлінського обліку і відіграє важливу роль при

підвищенні конкурентоспроможності товару, оскільки для прийняття ефективного управлінського рішення необхідно грамотно оперувати нею.

Витрати, їх структура та величина є основним показником конкурентоспроможності товару. Проте витрати є не лише показником, а й фактором конкурентоспроможності товару, що характеризує роботу підприємства. Крім цього, собівартість продукції є основою для порівняння витрат та доходів, тобто прибутковості підприємства. Розглядаючи рівень витрат, не можна однозначно стверджувати, що високі витрати є ознакою неконкурентоспроможного товару. Однак і одне управлінське рішення щодо управління конкурентоспроможністю товару не можна прийняти без урахування витрат. Отже, управлінський облік має забезпечувати інформацією прийняття виваженого управлінського рішення щодо управління конкурентоспроможністю продукції.

Не менш важливою є інформація про ресурси, що використовуються під час виробництва, адже ресурси мають значний вплив на конкурентоспроможність товару. Використання, наприклад, більш якісних матеріалів сприятиме покращенню конкурентоспроможності товару, а менш якісні матеріали – навпаки, згодом можуть негативно позначитися і на конкурентоспроможності підприємства, і на його фінансовому становищі.

Тому управлінський облік повинен забезпечувати користувачів повною інформацією про використані ресурси не тільки даного підприємства, а й підприємств-конкурентів, щоб надалі прийняти ефективне управлінське рішення, спрямоване на підвищення конкурентоспроможності продукції, що випускається.

Впровадження управлінського обліку на підприємстві дозволяє досягти основної мети: своєчасне отримання інформації для порівняння альтернативних варіантів виробництва продукції та отримання реальної можливості обрати раціональний варіант управлінського рішення. Для цього створюється єдина організаційна система, що дозволяє ефективно та раціонально вирішувати завдання як ретроспективного, так поточного і майбутнього прогнозного характеру.

Висновки. Отже, управлінський облік є одним з найбільш важливих інструментів інформаційного забезпечення управління організації. При формуванні управлінського обліку має враховуватися його роль як основного постачальника інформації, необхідної для здійснення функціональної діяльності організації. Таким чином, управлінський облік – це система збору та надання інформації, необхідної для сталого функціонування та розвитку господарюючого суб'єкта, а сучасна система управлінського обліку – це не просто система обліку економічних показників, а важлива складова цілісної системи управління організацією.

Характерними об'єктами управлінського обліку для управління конкурентоспроможністю товару можна виділити виробничі витрати та ресурси, а інформація, якою забезпечує управлінський облік, є головним фактором прийняття ефективного управлінського рішення.

Література:

1. Биба В. В., Матюшина Ю. І. Система управлінського обліку: сутність, завдання та етапи впровадження. *Економіка та держава*. 2015. № 1. С. 60-62. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/1_2015/16.pdf.
2. Соловійова Г. В. Удосконалення системи управління якістю і конкурентоспроможністю продукції підприємства. *Економіка: реалії часу*. 2013. №1. С. 201–206. URL: <http://economics.opu.ua/files/archive/2013/No1/201-206.pdf>.
3. Перерва П. Г. Механізм управління рівнем конкурентоспроможності продукції підприємства. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2012. № 4 С. 227–235.